

INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH
(ULUSLARARASI ALAN ARAŐTIRMALARI DERĐİSİ) ISSN: 2146-8257

Yıl: 1, Sayı: 1, 2012, Kasım

INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH

(ULUSLARARASI ALAN
ARAŐTIRMALARI DERĐİSİ)

Yıl: 1 Sayı: 1

ISSN: 2146-8257

EDİTÖR

YRD. DOĐ. DR. EFKAN UZUN

EDİTÖR YARDIMCILARI

YRD. DOĐ. DR. METİN AKTAŞ

YRD. DOÇ. DR. SELİM HİLMİ ÖZKAN

Yıl: 1, Sayı: 1, 2012, Kasım

DANIŞMA KURULU

PROF. DR. ABİTTER ÖZULUCAN, NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. AHMET GÖKSEL AĞARGÜN, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
PROF. DR. HASAN BACANLI, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. MESUT AYDIN, İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. MUAMMER DEMİREL, ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. MUSTAFA ARSLAN, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. MUSTAFA SAFRAN, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. REFİK TURAN, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
PROF. DR. REMZİ KILIÇ, NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. AHMET ŞİMŞEK, SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. AHMET ŞÜKRÜ ÖZDEMİR, MARMARA ÜNİ.
DOÇ. DR. ALİ TAŞ, KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. BAHİR ATA, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. FATİH AYDIN, KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. GÜRAY KIRPIK, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HAKAN AKÇAY, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HAMİT PEHLİVANLI, KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HASAN ÜNAL, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HİLMİ DEMİRKAYA, ANTALYA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HİLMİ ÜNSAL, KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. İBRAHİM KOCABAŞ, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. İLYAS YAVUZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. MEHMET FAİK YILMAZ, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.

DOÇ. DR. MEHMET MELEMEN, MARMARA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. MEKMET ALİ ÇAKMAK, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. MERYEM HAYIR, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. MUSTAFA GÜNDÜZ, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. MÜCAHİT COŞKUN, KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. YÜKSEL DEMİRKAYA, MARMARA ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ADEM CENGİZ ÇEVİKEL, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. ADNAN ALTUN, ABANT İZZET BAYSAL ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. BÜLENT AKBABA, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. CEVDET ŞANLI, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ELİF ALADAĞ, AYDIN ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ERGÜN ÖZTÜRK, SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. EYÜP SALLABAŞ, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. FERHAT ENSAR, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. HAKAN DÜNDAR, KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. HALİL TOKCAN, NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. METİN AKTAŞ, NIĞDE ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. MUHAMMET ŞAHİN, GAZİ ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA BEKTAŞ, SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA ŞEKER, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. ÖMER AKDAĞ, SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. SELEHATTİN KAYMAK, KARADENİZ TEK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. ŞERİFE GONCA ZEREN, YILDIZ TEKNİK ÜNİ.
YRD. DOÇ. DR. YAHYA BAŞKAN, İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. YASİN DOĞAN, ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ

SAYI HAKEMLERİ

PROF. DR. MUSTAFA ARSLAN, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. FATİH AYDIN, KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HAKAN AKÇAY, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HASAN ÜNAL, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. HİLMİ DEMİRKAYA, ANTALYA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. İLYAS YAVUZ, MARMARA ÜNİVERSİTESİ
DOÇ. DR. OSMAN BİLGİN, UŞAK ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ADEM CENGİZ ÇEVİKEL, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ELİF ALADAĞ, AYDIN ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. ÖMER AKDAĞ, SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
YRD. DOÇ. DR. SELİM HİLMİ ÖZKAN, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DR. ALİ OSMAN KOCALAR, MARMARA ÜNİVERSİTESİ

İÇİNDEKİLER

LİSELERDE COĞRAFYA DERSLERİNDE ETKİNLİK KİTABININ GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
Vedat ŞAHİN / Mustafa SAĐDIÇ..... 1-13

CBS TUTUM ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
Nihal BALOĐLU UĐURLU..... 14-24

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK KAVRAMINA İLİŐKİN SAHİP OLDUKLARI
ZİHİNSEL İMGELER
Elif BAHADIR / Ahmet Şükrü ÖZDEMİR..... 26-40

HISTORICAL DEVELOPMENT OF OPENING VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION INSTITUTIONS
UNTIL THE II. CONSTITUTIONAL IN TURKEY IN MILITARY FIELD (1908)
Mustafa KILINÇ..... 41-64

İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TOPRAK KİRLİLİĞİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ *
Mehmet MUTLU / Halil TOKCAN..... 65-75

GEOMETRİK CİŐİMLERİN YÜZEY ALANLARI VE HACİMLERİ KONULARINDA BİLGİSAYAR DESTEKLİ
ÖĞRETİM MATERYALİNİN HAZIRLANMASI
Zeynep YILDIZ / Mine AKTAŞ / Hüseyin ÇAKIR..... 76-101

LİSELERDE COĞRAFYA DERSLERİNDE ETKİNLİK KİTABININ GEREKLİLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Vedat ŞAHİN^{1*} Mustafa SAĞDIÇ²

Öz

Bu çalışmanın amacı, coğrafya derslerinde ders kitabı dışında bir etkinlikler kitabının kullanılmasının öğrenci başarısına katkısını, öğrenci ve öğretmen görüşleri değerlendirilerek ortaya koymaktır. Araştırmaya 2012-2013 öğretim yılında İstanbul'un Avcılar ilçesinde öğrenim gören 414 öğrenci ve 52 öğretmen katılmıştır. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Veriler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama ile analiz edilmiştir. Ayrıca random örneklem yöntemi ile belirlenen öğretmen ve öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre coğrafya ders kitapları ile yakından ilişkili ve bağlı bir coğrafya aktivite kitabının gerekli olduğu görülmektedir. Bu tür coğrafya etkinlik kitabı oyunlar, bulmacalar, sorular, haritalar, grafikler ve diğer ilgili unsurları içermelidir. Bu sayede öğrencilerinin coğrafya derslerini kavrama, diğer konularla bağlantılar kurma ve öğrenilen bilgileri hayata geçirme konusunda yeterliliklerinin artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Eğitim, Etkinlik Çalışması, Çalışma Kitabı

¹ Dr, Avcılar Lisesi, Coğrafya Öğretmeni, İstanbul, E-mail: v.sahin29@hotmail.com

² Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, İstanbul, Email: msagdic@yildiz.edu.tr

ASSESSING THE NECESSITY OF A GEOGRAPHY ACTIVITY BOOK IN HIGH SCHOOLS

Abstract

The purpose of the present study is to reveal the necessity of an activity book apart from geography textbooks through opinions of students and teachers. The study was participated by 52 geography teachers and 414 students from high schools in Avclar of Istanbul within the 2012-2013 academic year. In the study where general research method was used, the survey developed by researchers was used as data gathering tool. In the analysis of the data frequency, percentage, arithmetic mean were used. Considering these circumstances there is a strong need for a geography activity book that is coupled with and connected to the geography textbooks, so that student can comprehend the matters involved. This activity book must contain a variety of questions according to the matter that will be dealt with. This sort of geography activity book should contain games, puzzles, quizzes, pictures, maps, graphics and other related elements.

Key Words: Geography, Education, Activity Work, Workbook

GİRİŞ

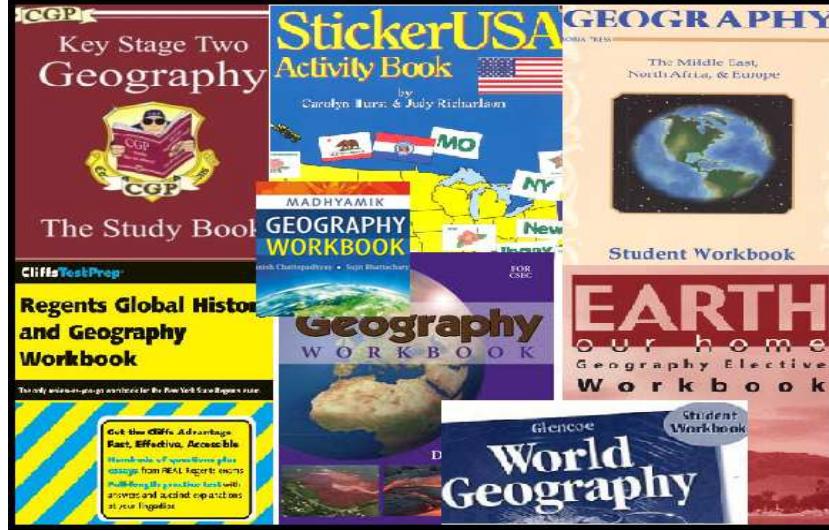
Gelişen teknolojik şartlar öğretim programlarının yenilenmesine ve yeni ders araç gereçlerinin kullanılmasına yol açmıştır. Çağın şartlarına uygun nitelikli insan yetiştirmek için bilimdeki gelişmeler ders kitaplarına aktarılmış ve öğretim hayatına katılmıştır. Ders kitaplarının yazımında öğrenmeyi kolaylaştırıcı özelliklerin var olmasına özen gösterilmektedir Coğrafya dünyasına giren yenilikler lise öğrencilerinin öğrenimine sunulmak üzere baştan ele alınmış ve müfredatlar yeniden düzenlenmiştir.

Günümüzde coğrafya öğretimi anlayışı ezbercilikten öte kavramaya ve sentez yapmaya yönelik olarak şekillenmiştir. Yer adlarını akılda tutma anlayışı coğrafya öğretiminin çok uzağına itilmiş ve işlevsel bir coğrafya öğretimi kabul görmüştür. Artık kuru bir coğrafya bilgisi yerine öğrencilerin yaşadıkları veya tecrübe edecekleri dinamik programlar tercih edilmektedir. Bu nedenle liselerde coğrafya öğretimi hayata dönük olarak, günümüz bilimsel gerçeklerini yansıtacak şekilde, ezbercilikten uzak, yorumlama gücünü ön plana çıkaran ve farkındalık oluşturan bir anlayışla ele alınmaktadır.

Ancak coğrafya kitapları müfredatı kadar konuların öğrenciler tarafından öğrenilmesi de önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin coğrafya ders konularını daha iyi kavramaları için ders kitabı haricinde uygulamaya dönük, etkinlikler ve çeşitli soru tarzlarını içeren bir coğrafya çalışma kitabı önem kazanmaktadır. Öğrencilerin coğrafya konularını çeşitli etkinlikler vasıtasıyla tekrar etmesi ve öğrenmesi, gerekli bilgileri bu etkinlik kitabı ile planlı bir şekilde gerçekleştirmesi değer kazanmaktadır.

Coğrafya konularının etkin bir şekilde öğretilmesi için çeşitli uygulama kitaplarının hazırlanması aslında yeni değildir. Çeşitli ülkelerde halen ders kitabından ayrı olarak “coğrafya çalışma kitabı”, “coğrafya aktivite kitabı” veya “etkinlikli coğrafya kitabı” şeklinde ayrı bir materyal olarak sunulmaktadır. Örneğin Kanada’da ders kitabı ile birlikte uygulamaların yoğunluk kazandığı diğer bir kitap öğrencilere

sunulmakta ve kitapta; az bilgi, çok aktivite yer almakta ve çeşitli sorular ile öğretilmektedir. Bu kitapların temel özelliğinin ise resimler dâhil konu kısmının en fazla üç sayfa olması, buna karşılık sonraki soru, harita, tablo ve aktivitelerin yoğun olarak yer almasıdır (İncekara, 2006, s.175). İngiltere’de ders kitabının yanında öğrencilere yardımcı bir coğrafya çalışma ve etkinlik kitabı verilmektedir (Kaya, 2007, s.338). Avustralya’da ise öğrencilerin konuları çalışabilecekleri birçok kaynak kitap yanında öğretmenlerin kullanımı için hazırlanmış öğretmen kılavuz kitabı sunulmaktadır (Ateş, 2009, s.285). Bosna Hersek’te coğrafya ile ilgili çeşitli konuların daha iyi kavranması açısından çeşitli setler sunulmakta ve bunlar içinde bir açıklama kitapçığı ve aktivite kitapçığı, ayrı bir yere sahiptir. Bunun yanında bu aktiviteleri ve konuları anlatımlarını ve çeşitli aktiviteleri içeren CD ve konunun öğrenciler tarafından yapılarak öğrenilmesine imkân tanıyan uygulama parçaları yer almaktadır (Özder, 2010, s.94). Aynı şekilde ABD’de öğrencilerin konuları iyi kavraması için çeşitli setler sunulmakta ve bunlar içinde coğrafya dersi aktivite kitapçıkları önemli bir yere sahip olmaktadır. ABD’de laboratuvar araçları coğrafya derslerinde kullanılsa da ders kitaplarının yanında anlatımlı videolar içeren ve konuların kavranmasını sağlayan çeşitli etkinlikleri bulunduran CD’ler sunulmaktadır. Bunların müfredat, aktivite kitapçığı ve ders kitabı ile birbirini tamamlayıcı şekilde olması dikkat çekmektedir (Demirci, 2005, s.154-178). Bu makalede lise öğrencilerinin ders konularını daha iyi kavramalarına yönelik bir *coğrafya etkinlik kitabının* gereksinimi üzerine araştırma yapılmış ve varılan sonuçlar değerlendirilmiştir.

Şekil 1: Örnek Etkinlik ve Çalışma Kitapları

Coğrafya Öğretim Yöntemleri ve Coğrafya Etkinlik Kitabı

Ders işleme esnasında uygulanan çeşitli coğrafya öğretim yöntemleri vardır. Bununla birlikte bu yöntemlerin uygulanması öğretmenin ve öğrencilerin nitelikleri ile yakından ilgilidir. Ancak genel bir kural vardır; iyi bir öğretmen sadece ders anlatan ve öğrencilerine bunları dinleten olmaktan ziyade öğrencilerini dinlemesini bilen ve onların düşüncelerini ortaya koymasını sağlayandır. Bu bakımdan öğrencilerin edindikleri bilgileri pratiğe geçirmeleri ve belli amaçlara ulaşmak için bilgilerini kullanılabilir olması gereklidir (Doğanay, 2002, s.139). Dolayısı ile öğrenmenin temelinde öğrencinin bilgiyi olduğu gibi alması yerine, önceden edindiği bilgilerle karşılaştırma yapmasını sağlayacak nitelikleri barındırması ve eski bilgilerle yeni bilgileri bütünleştirerek yeniden anlamlandırabilmesi yatmaktadır (Demirel, 1999, s.129).

Öğretmenlerin çeşitli egzersizleri ders içinde uygulaması öğrencilerin coğrafya konularını kavramaları açısından önemlidir. Çünkü sadece anlatılan konular akılda kalsa bile uygulayıp pekiştirmedikçe kolayca unutulmaktadır. Öğrencilerin farklı soru tarzlarını görmeleri düşünme

yeteneklerinin artmasına yardım eder. Ayrıca soru çeşitlerinin fazla olması öğrencilerin farkındalık düzeylerinin artmasına yol açmaktadır. Coğrafya öğretiminde çeşitli öğretim yöntemlerinin aynı anda uygulanması öğrenim kalitesini yükseltmektedir. Farklı etkinliklerin olması ise öğrencilerin coğrafya derslerinin sıkılmadan işlenmesine olanak sağlamakta ve ders işleme yöntemlerinin çeşitlenmesine olanak vermektedir.

Coğrafya dersleri, öğretmenin bilgileri öğrencilere aktardığı, öğretmenin aktif öğrencinin pasif durumda kaldığı öğretim anlayışının ötesine geçmek zorundadır. Coğrafya konuları üzerine öğrenciler beden ve zihince aktivite yaparak ve yaşayarak bizzat etkinlikte bulunması gerekir. Bu bakımdan coğrafya dersleri işlenirken soru cevap yöntemi kullanılarak öğrencilerin bilgilerini ortaya koymaları gereklidir (Azim, 2000, s.176). Bununla birlikte öğrencilerin ders esnasında uygulamalarda bulunmalarını ve konular üzerinde çalışmalar yapmalarını içeren coğrafya etkinlik kitabının olması ayrı bir öneme sahiptir. Coğrafya çalışma kitabı, öğrencilerin çalışmalarını takip etmek, sınıf içi öğrenim düzeylerini değerlendirmek ve yönlendirmelerde bulunmak amacıyla da önemlidir. Öğretmenin öğretim çalışmaları yapılırken rehberlik yapmasını sağlayan, öğrencilerin bilgilerini test etme olanağı sunan bir etkinlik kitabı olması faydalıdır.

Coğrafya etkinlik kitabı, öğretim yöntemlerinin uygulanması ve öğrencilerin aktif öğrenmelerinin gerçekleşmesi için faydalıdır. Bu bakımdan öğrenme yöntemlerinden "Problem Çözmeye Dayalı Olarak Öğrenme", coğrafya etkinlik kitabının içerik yapısının hazırlanmasında bulunmalıdır. Böylece öğrenci hem tek başına hem de grup çalışması yaparken problemi çözümlenmeye gidecek ve aktif olarak öğrenmeye katılacaktır (Ülgen, 1997, s.184). Bu nedenle coğrafya etkinlik kitabı hazırlanırken uygulamaya dönük ve gerek sınıf ortamında gerekse ders dışı faaliyetlerde öğrencinin kendi kendine problem çözme yeteneğini ortaya çıkarıcı mahiyette hazırlanması gerekir. Bu durum öğrencinin sadece konuları kavramasını sağlamakla kalmayıp öğrencilerin kendi kendilerine öğrenme sorumluluğu almalarına ve bağımsız düşünme yeteneklerinin artmasına da yardım edecektir.

Öğretimde tekrar yapma önemli bir yere sahiptir. Tekrar yapma, bir bilginin uzun süreli belleğe daha uygun işlenmesine yardım eder. Ancak bilginin uzun süreli bellekte depo edilmesini gerçekleştirmek için bilginin anlamlı şekilde ortaya konulması ve birbiri ile örtüşür halde olması gerekir (Ulusoy, 2006, s.287). Coğrafya dersleri için de öğrenilen bilgilerinin kalıcı olmasını sağlamak ve kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe bilgilerin aktarılması için gecikmeksizin tekrar edilmesi gereklidir (Fidan, 1996, s.195). Tekrar uygulamalarının ve programlı çalışma yapma pratiklerinin yer aldığı coğrafya etkinlik kitabının olması öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kitapta yer alan etkinliklerin özenle belirlenmesi kullanılabilir olmasına yol açmaktadır. Çalışma kitabında yer alan tekrar etme ve bildiklerini değerlendirme metinlerinin ve çeşitli soruların öğrencilerin pratik olarak yararlanmasını beraberinde getirmektedir. Rehberlik yapma konumundaki öğretmenin de üzerindeki fazla yükü kaldırmakta ve öğrencilerin bilgilerini, geri dönüt yaparak ortaya çıkarmalarına olanak vermektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı coğrafya derslerinde ders kitabı dışında bir etkinlikler kitabının kullanılmasının öğrenci başarısına katkısını, öğrenci ve öğretmen görüşleri değerlendirilerek ortaya koymaktır. Böylece Türkiye'deki lise öğrencilerinin coğrafya derslerini kavrama, diğer konular arasında bağlantılar kurma ve öğrenilen bilgileri hayata geçirme konusunda yeterlilikleri artırılabilir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmaya 2012-2013 öğretim yılında İstanbul'un Avcılar ilçesinde öğrenim gören 414 öğrenci ve 52 öğretmen katılmıştır. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Veriler frekans, yüzde ve aritmetik ortalama ile analiz edilmiştir. Ayrıca random örneklem yöntemi ile belirlenen öğretmen ve öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin verdikleri cevaplar kategorik olarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Coğrafya ders kitabından başka bir öğrenci çalışma kitabına duyulan ihtiyacı tespit için yapmış olduğumuz ankette çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Ankete İstanbul'un çeşitli ilçelerinden seçilmiş olan 414 öğrenci ve 52 öğretmen katılmıştır.

Tablo 1: Lise Öğrencilerinin, Coğrafya Çalışma Kitabı İle İlgili Düşünceleri

SORU	EVET	HAYIR	%
Coğrafya derslerinde ders içi etkinlik yapılmasını faydalı buluyor musunuz?	376	38	91
Ders dışı öğrencilerin etkinlik yapılmasını faydalı buluyor musunuz?	280	134	68
Test soruları yer almalıdır.	390	24	94
Boşluk doldurma soruları yer almalıdır.	316	98	76
Doğru- Yanlış soruları yer almalıdır.	390	24	94
Klasik sorular yer almalıdır	204	208	49
Resim ve şekilleri içeren sorular yer almalıdır.	334	80	81
Açıklama ve yorum yapma soruları yer almalıdır.	266	148	64
Öğrencinin bilgisini pekiştirici sorular yer almalıdır.	370	44	89
Eve öğrenciler için coğrafya ödevi verilmesi başarıyı artırır mı?	286	128	69
Ders kitabından başka, yardımcı bir coğrafya kitabı kullanıyor musunuz?	136	278	33
Yardımcı bir coğrafya kitabının olması coğrafya derslerindeki başarıyı olumlu etki yapacağını düşünüyor musunuz?	350	64	85

Öğretmenlere yöneltilen “coğrafya ders kitabına ek çeşitli soru tarzlarını ve etkinlikleri içeren öğrenci çalışma kitabına ihtiyaç var mıdır?” sorusuna % 92 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Böylece konuları sadece derslerde işlemiş olmanın yetmediği bunları çeşitli alıştırmalar, sorular ve aktivitelerle kavratıcı bir coğrafya etkinlik kitabının varlığını gerekliliğini doğrulamaktadır.

Öğrencilere yöneltilen “Coğrafya derslerinde ders içi etkinlik yapılmasını faydalı buluyor musunuz?” sorusuna % 91 oranında “evet” cevabı alınmıştır. Buna karşılık “Ders dışı öğrencilerin etkinlik yapılmasını faydalı buluyor musunuz?” sorusuna “evet” diyenlerin oranı % 68 olarak tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere öğrencilerin büyük kısmı hem ders içi hem de ders dışı etkinliği faydalı olarak görmektedir. Ancak ders içi etkinlik oranının fazla olması öğretmen eşliğinde yapılan çalışmaların daha öğretici olduğunu ve öğrenciler tarafından beğenildiğini göstermektedir.

Öğrencilere, “coğrafya çalışma kitabında neler yer almalıdır?” sorusu da yöneltilmiş olup çeşitli sonuçlara varılmıştır. Öğrencilere yöneltilen coğrafya çalışma kitabında, “Test soruları yer almalı mıdır?” ve “Doğru-Yanlış soruları yer almalı mıdır?” sorusuna % 94 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Bu durum öğrencilerin test sorularını tercih ettiklerini ve Doğru-Yanlış sorularını kolay ve öğretici bulduklarını göstermektedir. Öğrencilere yöneltilen “Boşluk doldurma soruları yer almalı mıdır?” sorusuna ise %76 oranında “evet” denilmiştir. Görüldüğü gibi bilgiyi gerektiren soru tarzına geçildiğinde birkaç kelimelik soru tarzlarını bile test ve doğru- yanlış soru tarzlarına göre öğrenciler daha düşük oranlarda tercih etmektedir. Öğrencilere yöneltilen “Coğrafya çalışma kitabında klasik sorular yer almalı mıdır?” sorusun da ise bu durum daha bariz olarak ortaya çıkmakta ve “evet” diyen öğrencilerin oranı % 49’a düşmektedir.

Öğrencilere yöneltilen “ coğrafya çalışma kitabında öğrencinin bilgisini pekiştirici sorular yer almalı mıdır?” sorusuna % 89 oranında “evet” cevabı alınmıştır. Bu durum öğrencilerin coğrafya derslerinde öğrendikleri konuları yeterince pekiştiremediklerini düşündüklerini göstermektedir. Konuları kavrama ve yorum güçlerinin artması için ayrıca çalışmaya gerek duyduklarını göstermektedir. Öğrencilerin

metinler üzerinde ve çeşitli etkinlik çalışmaları ile bilgisinin pekiştirilmesi istenmektedir. Konu ile ilgili olarak öğrencilere yöneltilen “Coğrafya çalışma kitabında resim ve şekilleri içeren sorular yer almalı mıdır?” sorusuna %81 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Görüldüğü üzere öğrenciler büyük oranda coğrafya derslerini sınıf ortamında işlerken edindikleri bilgileri pekiştirme ve konular üzerine çalışmalar yapma ihtiyacı duymaktadır. Bu bakımda öğrencilere yöneltilen “Eve öğrenciler için coğrafya ödevi verilmesi başarınızı artırır mı?” sorusuna %69 oranında evet denilmiştir. Bu durumda öğrencilerin ayrıca evde coğrafya dersine çalışma ihtiyacı duyduklarını göstermekte ve evde ödev yaparak konuları pekiştireceklerini ve başarı düzeylerini artıracaklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilere yöneltilen “Coğrafya ders kitabından başka, yardımcı bir coğrafya kitabı kullanıyor musunuz?” sorusuna %33 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Ancak “Yardımcı bir coğrafya kitabınızın olması coğrafya derslerindeki başarınızı olumlu etki yapacağını düşünüyor musunuz?” sorusuna %85 oranında “evet” cevabı verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrenciler her ne kadar piyasadan bir yardımcı coğrafya kitabı almamış olsalar bile “coğrafya çalışma kitabı” olarak başka bir kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Öğrenciler, coğrafya çalışma kitabının konuları daha iyi kavramasına yardımcı olacağını düşünmektedir. Aşağıda öğrencilere sorulan sorular ve öğrencilerin verdikleri cevaplarla ilgili oranlar yer almaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ders kitabı, ders konularını, öğrencilerin okumaları için sıralı ve doğru biçimde ortaya koyan, öğretim programlarına uygun olarak hazırlanmış yazılı metinlerdir. Günümüzde ders kitapları öğretimin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır (Akpınar, 2010, s.285). Ders kitapları eğitimin hedeflerine ulaşmak için öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden birisidir. Ders kitaplarının öğreticiliğinin yanında bilimsel nitelik taşıması ve öğrencinin seviyesine uygun olması da önemlidir. Ders kitabı, öğrencinin düşünme ve sosyal becerilerini geliştirmelidir (Yanar, 2005, s.113). Bu durum coğrafya ders kitapları için de geçerlidir. Ancak lise

ders kitaplarındaki müfredat özellikleri dikkate alındığında ders kitaplarının yanında bir coğrafya etkinlik kitabının öğrenciler için faydalı olacağı aşikârdır. Bununla birlikte coğrafya etkinlik kitabı konuları ile ders kitabı müfredatının bir biri ile örtüşmesi ve içerik bakımından uyumlu olması gereklidir.

Coğrafya ders kitabının uygulama ve pratik yapma yönünü içeren, başka bir isimle “coğrafya çalışma kitabı” diyebileceğimiz coğrafya etkinlik kitabı bazı özellikleri taşımaktadır. Coğrafya ders kitabı gibi etkinlik kitabında da öğrenciyi gözlem yapmaya sevk edici özellikler yer almalıdır. Ders içi uygulamalar ve ders dışı uygulamalara elverişli olarak hazırlanmalıdır. Yazılı metin, şekil, grafik ve harita uygulamaları içerdiği gibi sözlü uygulamalar yapılmasına da elverişli olmalıdır.

Coğrafya çalışma kitabı öğrenciyi araştırma yapmaya sevk edici özellikler taşımaktadır. Coğrafya konuları üzerine deneyler yapma ve bunları sınıfta paylaşma isteği uyandırmalıdır. Öğrencinin çevresinden ve hayattan elde ettiği bilgileri geliştirmeye ve hayata dönük yüzü ile uygulama alanına sokmaya yönelik olmalıdır. Öğrencilerin ders kitabında gördüğü konuları, örnekleri ile pekiştirici ve konular arasında bağlantılar kurmayı sağlayıcı nitelikte olmalıdır. Ders kitabının konularını öğrenmeyi kolaylaştırıcı olması gereklidir. Öğrencileri yönlendirici sorular yer almalıdır. Böylece öğrencilerin coğrafi olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurma yeteneklerini artırmalıdır. Çeşitli araştırma konuları yer alması ve öğretmenler tarafından takibinin yapılabilir özellikler taşıması gereklidir. Ayrıca coğrafya konularının pekişmesini sağlamak için işlemler ve çözümler içermelidir. Öğrencilerin bilgi toplama ve bunları sınıftaki arkadaşları ile paylaşmasını içeren etkinlikler yer almalıdır.

Coğrafya etkinlik kitabının, ders kitabı ile aynı müfredat dâhilinde olması ve görsel zenginlik bakımından öğrencilerin seviyesine uygun nitelikleri barındırmalıdır. Coğrafya etkinlik kitabında konular ele alınırken basitten zora doğru seviye seviye zorlaştırılmalıdır. Doğrudan zor sorular ve metinler ile öğrenciler öğrenmeden uzaklaştırılmamalı ve yılgınlığa uğratılmamalıdır. Öğrencilerin konuları anlaması için ifade netliği bulunmalıdır. Özellikle somuttan soyuta doğru bir yol izlenmesi

öğrenmeyi kolaylaştırıcı olmaktadır. Coğrafya etkinlik kitabının içine yazı yazılabilir, şekiller çizilebilir, grafikler oluşturulabilir ve haritalar üzerinde çalışmalar yapılabilir olmalıdır.

Coğrafya çalışma kitabı, öğrencilerin eksik kalan bilgilerini ve becerilerini tamamlayıcı nitelik taşımalıdır. Yeni öğretim yöntem ve tekniklerine yer vermeli ve bunların kullanılmasını özendirmelidir. Günümüzde kullanımı her alanda kendini gösteren bilgisayar, CD ve animasyonlar gibi etkinlikleri kullanmayı imkân dâhiline sokan ve bunların kullanılmasını teşvik eden özellikte olmalıdır. Bu bakımdan ders kitaplarına ek olarak "yardımcı materyaller bir set halinde (Demirci & Karakuyu, 2003, s.113-117) coğrafya çalışma kitabı ile birlikte öğrenciye sunulmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin gerekli slayt, animasyon, CD vb. malzemelere sahip olması ve bunları kullanabiliyor olması önemlidir. Liselerde Etkileşimli Tahta uygulaması ile sınıflarda, doğal ortamdan elde edilen verilerin, deneylerin veya animasyonların kullanılması imkân dâhilinde bulunmaktadır. Ancak rehberlik yapması için öğretmenlerin aktif rol üstlenmesi önemli bir öğedir. Bu bakımdan coğrafya etkinlik kitabı hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından ders içi ve ders dışı çalışmaları destekleyici mahiyette olmalıdır.

Günümüzde coğrafya öğretimi anlayışı ezbercilikten öte kavramaya ve sentez yapmaya yönelik olarak şekillenmiştir. Öğrencilerin coğrafya ders konularını daha iyi kavramaları için ders kitabı haricinde uygulamaya dönük, etkinlikler ve çeşitli soru tarzları içeren bir coğrafya çalışma kitabına ihtiyaç vardır. Başka ülkelerde de aktivite ve etkinlik kitapları yer almakta ve öğrencilerin coğrafya başarı düzeylerini artırıcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Türkiye’de coğrafya dersi gören öğrencilerin az bir kısmı yardımcı coğrafya kitabı kullanmakla birlikte "coğrafya etkinlik kitabı" olarak başka bir kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Ancak coğrafya etkinlik kitabının içeriğinin hazırlanmasında konuları özendirici, öğrenilen bilgileri pekiştirici, araştırmaya yönlendirici olması ve bıktırıcı bir yoğunluktan uzak olarak hazırlanması gerekmektedir. Öğrencilerin kullanacakları bir coğrafya etkinlik kitabının konuları kavrama ve derslerdeki başarı düzeylerini artırmada etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2010). *Eğitim programları ve Öğretim*, Ankara: Data.
- Ateş, M. (2009). *Türkiye ve Avustralya'da Ortaöğretim Coğrafya Eğitim ve Öğretiminin Müfredatlar, Metotlar ve Kullanılan Araç Gereçler Açısından Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, Ö. (1999) *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: PegemA
- Demirci, A., Karakuyu, M. (2003) Orta ve Yüksek Öğretimde Çağdaş Coğrafya Eğitimi İçin Ders Kitapları, Eğitim Araçları ve Tekniklerinin Etkin Kullanımı (Türk Coğrafya Kurumu, Coğrafya Kurultayı Bildirisi), Ankara: Gazi.
- Demirci, A. (2005) *ABD'de Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi*, İstanbul: Aktif.
- Doğanay, H. (2002) *Coğrafya Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Aktif.
- Fidan, N. (1996) *Eğitim Psikolojisi: Okulda Öğrenme ve Öğretme*, İstanbul: Alkım
- İncekara, S. (2006) *Kanada'da Genel Eğitim Sistemi ve Coğrafya Eğitimi*, İstanbul: Çantay
- Kaya, H. (2007) *Türkiye'de ve İngiltere'de Ortaöğretim Coğrafya Eğitim ve Öğretiminin Müfredat, Metot ve Araç Gereçler Açısından Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi) Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özder, A. (2010) *Bosna Hersek Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Eğitimi*, (Yüksek Lisans tezi) Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Subaşı, G. (2006) *Gelişim ve Öğrenme*, Ayten Ulusoy (Ed.), s.287, Ankara: Anı
- Ülgen, G. (1997) *Eğitim Psikolojisi*, İstanbul: Alkım
- Yanar, T. (2005) *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara: Anı.